ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΣ ΚΗΡΥΞ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΣΑΒΒΑΤΟΝ

ΠΡΟΝΟΙᾼ

ΤΟΥ ΠΑΝΙΕΡΩΤΑΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

ΚΥΡΙΟΥ ΜΕΛΕΤΙΟΥ

ΕΤΟΣ Η΄. ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΤΗι 4 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1918. ΑΡΙΘ. 163

ΟΜΙΛΙΑ ΣΥΝΤΟΜΟΣ
ΕΙΣ ΤΟΝ
ΑΠΟΣΤΟΛΟΝ ΤΗΣ Θ΄ ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΜΑΤΘΑΙΟΥ

Συνεχίζει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἐν τῇ περικοπῇ τῆς πρὸς Κορινθίους Α΄ αὐτοῦ ἐπιστολῆς τῆς παρούσης Κυριακῆς τὰς παρατηρήσεις του περὶ τῶν ἐν Κορίνθῳ ἐρίδων μετὰ τῆς ἀκαταμαχήτου ἐκείνης διαλεκτικῆς δυνάμεως, ἥτις ἐκίνησεν ἀείποτε τὸν θαυμασμὸν τῶν μελετητῶν τῶν θείων ἀληθειῶν παντὸς χρόνου. Ὡς γνωστὸν ἐκ τῆς ἐν τῇ προηγουμένῃ Κυριακῇ ἀναγνωσθείσης περικοπῆς οἱ Κορίνθιοι χριστιανοὶ διεπληκτίζοντο πρὸς ἀλλήλους ἐξαίροντες ἑαυτοὺς καὶ σεμνυνόμενοι οἱ μὲν ὡς πιστεύσαντες διὰ τοῦ Πέτρου, οἱ δὲ ὡς διδαχθέντες τὴν πίστιν ὑπὸ τοῦ Ἀπολλῶ, οἱ δὲ ὡς μαθηταὶ τοῦ Παύλου, οἱ δὲ ὡς ὀπαδοὶ τοῦ Χριστοῦ, ὡς εἰ οἱ λοιποὶ μὴ ἦσαν τοῦ αὐτοῦ Χριστοῦ ὀπαδοί. «Τίς οὖν ἐστι Παῦλος, ἀνακράζει ὁ μέγας Ἀπόστολος, τίς δὲ Ἀπολλῶς ἀλλ᾽ ἢ διάκονοι δι᾽ ὧν ἐπιστεύσατε, καὶ ἑκάστῳ ὡς ὁ Κύριος ἔδωκεν; ἐγὼ ἐφύτευσα, Ἀπολλῶς ἐπότισεν, ἀλλ᾽ ὁ Θεὸς ηὔξανεν· ὥστε οὔτε ὁ φυτεύων ἐστί τι οὔτε ὁ ποτίζων, ἀλλ᾽ ὁ αὐξάνων Θεός».

Παντὸς ἀγαθοῦ ἔργου κύριος καὶ οὐσιώδης αἴτιος εἶναι πάντοτε

ὁ Θεός· οἱ δὲ ἄνθρωποι οἱ συντελοῦντες εἰς τὴν ἐπίτευξιν τοῦ ἀγαθοῦ ἔργου οὐδὲν ἕτερόν εἰσιν εἰμὴ ἁπλοῖ ἐργάται κατὰ τὰς διαταγὰς τοῦ Κυρίου ἐργαζόμενοι καὶ κατὰ τοὺς κόπους οὓς καταβάλλουσιν δικαιούμενοι νὰ ἀμειφθῶσιν ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἀνταποδόσεως. «ὁ φυτεύων καὶ ὁ ποτίζων ἕν εἰσιν· ἕκαστος δὲ τὸν ἴδιον μισθὸν λήψεται κατὰ τὸν ἴδιον κόπον».

Οἱ ἐργάται οὗτοι εἶναι βεβαίως ἄξιοι τιμῆς καὶ σεβασμοῦ παρὰ τῶν ἀνθρώπων, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἐργάζονται τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ καὶ ἐκπληροῦσι τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, ἀφ᾽ οὗ ἠξιώθησαν παρ᾽ ἐκείνου τῆς ὑψίστης τιμῆς νὰ εἶναι συνεργάται Αὐτοῦ εἰς τὸ μέγα ἔργον τῆς ἀναγεννήσεως καὶ σωτηρίας τοῦ Κόσμου· ἀλλ᾽ ἀπὸ τοῦ σημείου τούτου μέχρι τοῦ νὰ παρουσιάζωνται οἱ Χριστιανοὶ οὐχὶ ὡς τοῦ Θεοῦ ἄμπελος καὶ γεώργιον, οὐχὶ ὡς ὀπαδοὶ καὶ πιστοὶ τοῦ Χριστοῦ ἀλλ᾽ ὡς ὀπαδοὶ τοῦ ὀργάνου ἀνθρώπου διὰ τοῦ ὁποίου ὁ Χριστὸς ἐκάλεσεν αὐτοὺς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν Του καὶ νὰ καλῶνται ἀντὶ ἁπλῶς χριστιανοὶ οἱ μὲν διὰ τοῦ ὀνόματος τούτου οἱ δὲ διὰ τοῦ ὀνόματος ἐκείνου τοῦ Ἀποστόλου ἢ διδασκάλου τῆς πίστεως, ὑπάρχει μεγάλη ἀπόστασις· ἡ τοιαύτη συμπεριφορὰ τῶν πιστῶν μεταβάλλει αὐτούς, ὡς ὀρθότατα παρατηρεῖ ὁ μέγας Ἀπόστολος ἀπὸ πνευματικῶν εἰς σαρκικούς, τὴν χριστιανικὴν δὲ πίστιν ἀπὸ θρησκείας τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ εἰς εἰδωλολατρίαν καὶ ἀνθρωπολατρίαν, καὶ τὴν ἠθικὴν αὐτῆς ἀπὸ βασιλείαν ἀγάπης εἰς κονίστραν ἀγεφυρώτων διχοστασιῶν καὶ ἀκαταστασίας.

Ἀλλ᾽ ἡ πίστις ἡ χριστιανικὴ καὶ ἡ ἱερὰ περιοχὴ τῆς βασιλείας αὐτῆς ἡ Ἐκκλησία, εἶναι Θεοῦ γεώργιον, Θεοῦ ἄμπελος, ἐν τῇ ὁποίᾳ οἱ πιστοὶ εἶναι τὰ κλήματα, οἱ δ᾽ Ἀπόστολοι καὶ οἱ ὑπηρέται τοῦ λόγου τῆς ζωῆς εἶναι ἁπλῶς οἱ ἐργάται οἱ κατ᾽ ἐντολὴν τοῦ Κυρίου τοῦ ἀμπελῶνος καλλιεργοῦντες αὐτήν· εἶναι οἰκοδομὴ τοῦ Θεοῦ, εἰς τὴν ὁποίαν οἱ ὑπ᾽ Αὐτοῦ διαταχθέντες ἀρχιτέκτονες κατὰ τὴν χάριν τὴν δοθεῖσαν εἰς αὐτοὺς θέτουσιν ἀκρογωνιαῖον θεμέλιον λίθον τὸν Κύριον αὐτῶν καὶ ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ οἰκοδομοῦσιν· καὶ οἰκοδομοῦσιν ὁ μὲν χρυσόν, ὁ δὲ ἄργυρον, ἄλλοι λίθους τιμίους, ἄλλοι ξύλα, χόρτον, καλάμην. Καὶ ὅπως οἱ ἐργάται τοῦ ἀμπελῶνος τοῦ Κυρίου θὰ ἀπολαύσωσιν μισθοῦ ἀναλόγου πρὸς τοὺς μόχθους οὓς κατέβαλον οὕτω καὶ οἱ οἰκοδόμοι· τὸ ἔργον αὐτῶν θὰ δοκιμα-

σθῇ διὰ πυρὸς ὁποῖόν ἐστι, καὶ ὁ μισθὸς αὐτῶν θὰ εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὴν ποιότητα τοῦ ἔργου αὐτῶν, τὸ ὁποῖον ᾠκοδόμησαν· Ἐὰν τὸ οἰκοδόμημα παραμείνῃ ἀκλόνητον πρὸ τῆς δοκιμασίας τοῦ πυρός, θὰ λάβωσι τὸν μισθόν των· ἐὰν καταρρεύσῃ, εἰς οὐδὲν θὰ ὠφελήσῃ αὐτοὺς ἡ προσωρινὴ ἐν τοῖς ἀνθρώποις εὐδοκίμησις· μισθὸν δὲν θὰ λάβωσιν.

Τὸ δὲ μέγα τοῦτο οἰκοδόμημα, εἰς ὃ ὡρίσθησαν παρὰ τοῦ Θεοῦ οἱ οἰκοδόμοι Αὐτοῦ, δὲν εἶναί τι μικρὸν οὐδὲ εὐτελές· τὸ οἰκοδόμημα τοῦτο εἶναι ναὸς τοῦ Θεοῦ, προωρισμένος εἰς κατοικίαν τοῦ ἁγίου Πνεύματος· ναὸς προωρισμένος νὰ στεγάσῃ τὴν ὑφήλιον πᾶσαν, νὰ περιλάβῃ ἐν τοῖς τοίχοις αὐτοῦ καὶ τοῖς στύλοις ὡς λίθους λογικοὺς πᾶσαν ψυχὴν ἀνθρώπων ἔχουσαν ἀνάγκην τοῦ φωτισμοῦ καὶ τῆς ζωογόνου πνοῆς τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καὶ ἐπιστέγασμα ὑπὸ τοῦ ἀιδίου φωτὸς τῆς Θεότητος ἀπλέτως καταυγαζόμενον νὰ λάβῃ τὸν οὐρανὸν τῶν ἁγίων πνευμάτων τῆς ἀσωμάτου κτίσεως. Ὁ ναὸς οὗτος ἀποτελεῖ ἰδιοκτησίαν τοῦ Θεοῦ, κατοικίαν καὶ δόξαν Αὐτοῦ· πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ θεωρηθῇ διῃρημένος εἰς μικρὰς ἰδιοκτησίας τοῦ ἑνὸς ἢ τοῦ ἑτέρου τῶν οἰκοδόμων αὐτοῦ; Ὅπως δὲν δύναται οἰκίας τινὸς ἀνηκούσης εἰς ὡρισμένον ἄτομον νὰ θεωρηθῇ ὅτι ἓν μέρος ἀνήκει εἰς τὸν Α κτίστην, ἕτερον εἰς τὸν Β κτίστην καὶ τρίτον μέρος εἰς τὸν Γ κτίστην οἱ ὁποῖοι ἔκτισαν αὐτά, οὔτε δύνανται οἱ Α, Β καὶ Γ κτῖσται νὰ ἀποσπάσωσιν ἐξ αὐτῆς ἕκαστος τὸ τμῆμα τὸ ὁποῖον ἔκτισαν χωρὶς νὰ καταστρέψωσιν αὐτήν, καὶ χωρὶς νὰ προκαλέσωσι τὴν τιμωρίαν τοῦ ἰδιοκτήτου, τοιουτοτρόπως καὶ ἐν τῇ λογικῇ οἰκοδομῇ ἡ ὁποία ἐκ τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν ὡς λογικῶν λίθων καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ Χριστοῦ ὡς ἀκρογωνιαίου θεμελίου ἀπετελέσθη διὰ τῆς συνεργασίας τῶν παρὰ τοῦ Θεοῦ ταχθέντων οἰκοδόμων εἰς ὑπέρλαμπρον ναὸν τῆς Θεότητος, οὔτε οἱ οἰκοδόμοι δύνανται νὰ θεωρήσωσιν ὡς ἴδιον τὸ ὑφ' ἑαυτῶν κτισθὲν τμῆμα, οὔτε τὰ τμήματα νὰ θεωρήσωσιν ἑαυτὰ ὡς ἀνήκοντα εἰς τὸν κτίσαντα οἰκοδόμον καὶ νὰ ὀνομασθῶσιν ἐξ αὐτοῦ. Ἄλλως φθείρεται ὁ οἶκος τοῦ Θεοῦ, οἱ δὲ ὑπαίτιοι τῆς φθορᾶς θὰ τιμωρηθῶσιν ἀμειλίκτως ὑπὸ τοῦ ἰδιοκτήτου Θεοῦ. «Εἴ τις τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ φθείρει, φθερεῖ τοῦτον ὁ Θεός».

Χρειάζεται ἄρα σαφὴς ἀντίληψις παρὰ παντὶ χριστιανῷ ὅτι ὡς χριστιανὸς μόνον εἰς τὸν Θεὸν ἀνήκει, ἀποτελῶν λίθον λογικὸν τοῦ

ἑνιαίου καὶ μεγάλου ναοῦ, ἐν ᾧ κατοικεῖ καὶ τὸν ὁποῖον ζωογονεῖ τὸ ἅγιον τοῦ Θεοῦ Πνεῦμα. Πᾶν αἴσθημα, πᾶσα σκέψις, πᾶσα προσπάθεια καὶ πᾶν ἔργον τοῦ ἀνθρώπου ὡς χριστιανοῦ ἐξ αὐτῆς τῆς ἀντιλήψεως πρέπει νὰ πηγάζῃ, ἐπ᾽ αὐτῆς ὡς ἀρραγοῦς βάσεως πρέπει νὰ στηρίζηται, καὶ πρὸς ταύτην ὡς πρὸς τελικὸν σκοπὸν πρέπει νὰ κατατείνῃ.

Η ΘΕΣΙΣ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ ΩΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ

Ἐὰν τὸ ἔργον παντὸς διδασκάλου ἐργαζομένου ἐν τοῖς ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τῆς πολιτείας δημοσίοις ἢ ἰδιωτικοῖς ἐκπαιδευτηρίοις εἶναι ὄντως βαρὺ καὶ δυσχερές, τὸ ἔργον τοῦ θεολόγου διδασκάλου εἶναι βαρύτατον καὶ δυσχερέστατον. Τὴν ἀλήθειαν ταύτην οὐδεὶς δύναται νὰ ἀμφισβητήσῃ, ἐὰν ἔχῃ πρὸ ὀφθαλμῶν αὐτὸν τὸν σκοπὸν τῆς ἀγωγῆς τοῦ παιδός, ὃν ἐπιδιώκει τὸ καθ᾽ ἡμᾶς σχολεῖον καὶ ὅστις εἶναι ἡ διάπλασις τοῦ τροφίμου εἰς ἠθικὸν ἅμα καὶ θρησκευτικὸν χαρακτῆρα μετὰ τῆς ἱκανότητος νὰ δρᾷ οὗτος ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἐν ᾗ ζῇ.

Ἐξ αὐτοῦ τοῦ σκοποῦ τῆς ἀγωγῆς καταφαίνεται πόσην βαρύτητα μεταξὺ τῶν ἀναγεγραμμένων ἐν τοῖς προγράμμασι τῶν σχολείων μαθημάτων ἔχει τὸ μάθημα τὸ θρησκευτικὸν ὡς πρὸς τὴν διάπλασιν τοῦ χαρακτῆρος τοῦ παιδός, ἀλλὰ καὶ πόσον δυσχερὴς ἡ θέσις τοῦ θεολόγου διδασκάλου, ὅστις ἀποτελεῖ ἕνα τῶν σπουδαιοτέρων παραγόντων, ἂν μὴ τὸν σπουδαιότατον, τῆς διαπλάσεως τοῦ παιδὸς εἰς ἠθικὸν χαρακτῆρα καὶ θρησκευτικόν, ἣν ἔχει ἐμπιστευθῇ εἰς χεῖράς του.

Διὰ νὰ κατανοηθῇ σαφέστερον ποία ἡ θέσις τοῦ θεολόγου ὡς διδασκάλου, δὲν κρίνομεν ἄσκοπον νὰ ἀπαριθμήσωμεν ἐν γενικαῖς γραμμαῖς τὰς δυσχερείας, ἃς οὗτος ἔχει νὰ ὑπερνικήσῃ ἐν τῇ εὐσυνειδήτῳ ἐκπληρώσει τῆς ἀποστολῆς αὐτοῦ, διότι ἐκ τῆς ἐκθέσεως τούτων θὰ δυνηθῶμεν νὰ ἀνεύρωμεν τὰ ἐνδεικνυόμενα μέσα καὶ μέτρα, ἃ θὰ θέσωμεν εἰς ἐνέργειαν ἐπικουροῦντες οὕτω τὸ ἔργον αὐτοῦ.

Α΄) Δυσχέρειαι, ἃς συναντᾷ ὁ θεολόγος ὡς διδάσκαλος.

1. *Αἱ ψυχοπαθητικαὶ καταστάσεις τοῦ παιδὸς ἢ τὰ ψυχοπαθητικὰ ἐλαττώματα.*—Ἐν τῇ ἀναπτύξει παντὸς ἀνθρώπου μεγίστην σημασίαν

ἔχουσιν αἱ φυσικαὶ αὐτοῦ προδιαθέσεις, ἐξ ὧν ἐξαρτᾶται ἡ εὐφυΐα τῶν παίδων, ἥτις δὲν εἶναι βεβαίως ἡ αὐτή. Ἡ διάφορος εὐφυΐα εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς διαφόρου ποιότητος τοῦ ὀργανισμοῦ τῶν νόμων τοῦ ἐγκεφάλου, ἡ δὲ διαφορὰ αὕτη εἶναι ἢ ἔμφυτος ἢ κληρονομική. Ὁ πεπροικισμένος διὰ τοιούτων ἐμφύτων προδιαθέσεων, ὥστε ἡ μόρφωσις αὐτοῦ νὰ μὴ παρέχῃ δυσχερείας, καλεῖται πνευματικῶς ὑγιὴς ἢ ὁμαλός. Ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ παῖδες, οἵτινες ἐμφανίζουσιν ἐλλείψεις ἢ νοσηρὰ φαινόμενα εἴς τε τὸ σῶμα καὶ τὸ πνεῦμα, ἅτινα καθιστῶσι δυσχερῆ τὴν μόρφωσιν αὐτῶν. Οἱ τοιοῦτοι εἶναι οἱ πνευματικῶς ἀνώμαλοι. Ἐκτὸς τῶν ἐμφανιζομένων παρά τισι παισὶ διαταράξεων καὶ ἀνωμαλιῶν, αἵτινες ἀναφέρονται εἰς τὰς διανοητικὰς λειτουργίας καὶ αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦσι δυσμενὲς ἔδαφος δεκτικότητος οἱασδήποτε διδασκαλίας, ἔχομεν καὶ ἀνωμαλίας εἰς τὸ ἠθικὸν ἀναφερομένας ὡς τὸ εὐερέθιστον, τὸ ὀξύθυμον, ἡ ψευδολογία, ἡ ἐμπάθεια, αἱ ἰσχυραὶ ὁρμαὶ πρὸς ὑλικὰς ἀπολαύσεις κ.λ.π., αἵτινες μετὰ τῶν διανοητικῶν καὶ ἠθικῶν ἀνωμαλιῶν ἀποτελοῦσι τὰ ψυχοπαθητικὰ ἐλαττώματα. Ὁ θεολόγος λοιπόν, ὡς διδάσκαλος, δὲν ἔχει μόνον νὰ ἀντιμετωπίζῃ καὶ νὰ παλαίῃ κατὰ τῶν διανοητικῶν ἀνωμαλιῶν τοῦ παιδὸς ὁμοῦ μετὰ τῶν λοιπῶν συναδέλφων του, ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν ἐμφανιζομένων ἠθικῶν ἀνωμαλιῶν τοῦ παιδός, αὐτὸς κυρίως ἐργαζόμενος διὰ τὴν θεραπείαν αὐτῶν, κατὰ τὸ δυνατόν.

Ἀλλ' ἴσως προβληθῇ ἡ ἐρώτησις: εἶναι πρὸς τοῦτο ἱκανοὶ οἱ θεολόγοι; Βεβαίως, ἀπαντῶμεν, ἂν μὴ πάντες τοὐλάχιστον οἱ παιδαγωγικῶς συγκεκροτημένοι ἔχουσιν ἀρκετὴν ἱκανότητα ἵνα ἐπιδράσωσιν εὐεργετικῶς ἐπὶ τῶν πνευματικῶς ἀνωμάλων παίδων. Τοιούτους δὲ παιδαγωγικῶς μεμορφωμένους θεολόγους ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ ὁ θεολογικὸς κλάδος καὶ ἀριθμήσῃ περισσοτέρους οἱουδήποτε κλάδου, οὐ μόνον ἐφαρμόζοντας καὶ παρακολουθοῦντας τὰς νεωτάτας θεωρίας τῆς παιδαγωγικῆς, ἀλλὰ καὶ διδάσκοντας ταύτας ἐν τοῖς διδασκαλείοις λίαν εὐδοκίμως.

2. *Τὸ θρησκευτικὸν συναίσθημα.*

Ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς τὴν διέγερσιν θρησκευτικοῦ συναισθήματος ὁ θεολόγος διδάσκαλος πρὸς πλείστας ὅσας δυσχερείας ἔχει νὰ ἀντιπαλαίσῃ. Τὰ θρησκευτικὰ συναισθήματα συνδέονται ἀναποσπάστως πρὸς τὰς περὶ Θεοῦ παραστάσεις ἡμῶν. Ὅταν ἀναπολῶμεν τὴν

παντοδυναμίαν, τὴν ἀγαθότητα, τὴν δικαιοσύνην τοῦ Θεοῦ, καταλαμβανόμεθα ὑπὸ τοῦ συναισθήματος τῆς ἰδίας ἡμῶν ἀδυναμίας, τῆς ἀγάπης, τῆς ἐλπίδος, τῆς εὐγνωμοσύνης, τοῦ φόβου· ὅταν νομίζωμεν ὅτι ἐξετελέσαμεν τὸ ἅγιον θέλημα αὐτοῦ κατεχόμεθα ὑπὸ εὐαρέστων συναισθημάτων, ἐν ἐναντίᾳ δὲ περιπτώσει ὑπὸ δυσαρέστων. Ἀλλ' ἡ καλλιεργία θρησκευτικοῦ πνεύματος δὲν ἐξαρτᾶται ἐκ μόνου τοῦ θεολόγου, ἀλλὰ πρωτίστως ἐκ τοῦ παραδείγματος τῶν γονέων. Ἐὰν ὁ οἶκος εἶναι πλήρης γνησίου θρησκευτικοῦ πνεύματος, τοιοῦτον φρόνημα θὰ ἐκδηλωθῇ καὶ εἰς τὸν παῖδα, ἐὰν τοὐναντίον οἱ γονεῖς δείκνυνται ἀδιάφοροι πρὸς τὰς θρησκευτικὰς καὶ ἠθικὰς ἰδέας, τότε ὁ παῖς οὐδέποτε θὰ δείξῃ ζῆλον πρὸς τὰ θρησκευτικὰ πράγματα καὶ ἡ μετὰ τοῦ Θεοῦ ἐπικοινωνία οὐδέποτε θὰ κατασταθῇ ἐσωτερικὴ ἀνάγκη. Τὴν ἀλήθειαν ταύτην διαπιστοῦσιν οἱ διάσημοι παιδαγωγοὶ Πεσταλότσης καὶ Ἕρβαρτος, ὅστις λέγει ὅτι ἡ θρησκεία θὰ καταλάβῃ τὴν ἐν τῷ βάθει τῆς καρδίας προσήκουσαν θέσιν, ἐὰν ἡ θεμελιώδης αὐτῆς ἔννοια δὲν εἶναι ἐκ τῶν ἀρχαιοτάτων ἐννοιῶν, εἰς ἃς ἡ ἀνάμνησις δύναται νὰ φθάνῃ, ἐὰν ἡ θεμελιώδης ἔννοιά δὲν ἐξῳκειώθη καὶ δὲν συνεχωνεύθη πρὸς πᾶν ὅ,τι ἐκ τῶν μεταβολῶν τοῦ βίου ὑπελείφθη ἐν τῷ κέντρῳ τῆς προσωπικότητος. Ἐν ἀνάγκῃ οἱ γονεῖς πρέπει νὰ προτρέπωσι καὶ νουθετῶσι τὸν παῖδα, διότι αἱ ἴδιαι πράξεις τοῦ παιδὸς γεννῶσι σαφεστέρας ἰδέας καὶ θερμότερα συναισθήματα, ἢ ἡ ἁπλῆ μόνον ἀντίληψις ἀλλοτρίων πράξεων. Ἀλλ' ἐρωτῶμεν, ἔχομεν τοιούτους γονεῖς; Ἡ θεμελιώδης τῆς θρησκείας ἔννοια εἶναι ἐκ τῶν ἀρχαιοτάτων καὶ κατέχει ἐν τῷ βάθει τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας τὴν προσήκουσαν θέσιν; Δύναταί τις νὰ μὴ ὁμολογήσῃ, ὅσον καὶ κακῆς πίστεως συζητητὴς καὶ ἂν εἶναι, πόσον αὐχμηρὸν εἶναι τὸ ἔδαφος, ἐφ' οὗ ὁ θεολόγος διδάσκαλος ἐργάζεται;

3. Τὸ θρησκευτικὸν πνεῦμα ἐν τῇ κοινωνίᾳ.

Ὡς ἡ οἰκογένεια οὐδεμίαν φροντίδα καταβάλλει διὰ τὴν καλλιέργιαν τῆς ἰδέας τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ συνειδήσει τοῦ παιδὸς καὶ διὰ τὴν πρὸς αὐτὴν σύδεσιν ὅλων τῶν πράξεων αὐτοῦ, οὕτω καὶ ἡ κοινωνία, οὐ μόνον οὐδὲν ἔδειξε διαφέρον διὰ τὴν καλλιεργίαν θρησκευτικῆς συνειδήσεως, ἀλλά, τοὐναντίον, ὀλεθρίως ἐπιδρᾷ, ἔχουσα ὡς ἰδεῶδες, ἐν ᾗ ἐποχῇ διανύομεν, τὴν χρησιμοθηρίαν, ἀδιάφορον ἂν

ἡ πρόσκτησις τοῦ χρησίμου καὶ ὠφελίμου ἐπιτυγχάνεται διὰ μέσων μὴ ἠθικῶν. Ἡ ἠθικὴ τῶν Ὠφελιμιστῶν, ὅτι τὸ ἀγαθὸν ἔγκειται ἐν τῷ ὠφελίμῳ, ἐν συνδυασμῷ μετὰ τῆς ἠθικῆς τῶν Ἐπικουρείων φιλοσόφων, οἵτινες τὸ ἀγαθὸν ἀνεζήτουν ἐν τῇ ἀπολαύσει τῶν ἡδονῶν τοῦ βίου, ἀπεικονίζει πιστῶς τὴν ἡμετέραν κοινωνίαν, ἧς τὰ ἤθη μὲ ἰλιγγιώδη ταχύτητα βαίνουσιν εἰς τελείαν ἔκλυσιν. Δύναταί τις νὰ ἀρνηθῇ τὴν πικρὰν ταύτην ἀλήθειαν; Βεβαίως ὄχι, ὡς δὲν δύναται νὰ ἀρνηθῇ τὴν ὀλεθρίαν ἐπίδρασιν αὐτῆς ἐπὶ τῶν ἠθῶν τῶν μὴ ὡρίμων εἰσέτι τὴν ἡλικίαν παίδων, συντελοῦσα οὕτω εἰς τὸ νὰ καταστήσῃ τὸ ἔδαφος, ἐφ᾿ οὗ ὁ θεολόγος ἐργάζεται, ἥκιστα κατάλληλον πρὸς καλλιεργίαν.

4. Ἀλλὰ μὴ τοὐλάχιστον βοηθεῖ τὰς προσπαθείας τῶν θεολόγων διδασκάλων ἡ Ἐκκλησία;

Δυστυχῶς αὕτη ἔχει τοσοῦτον ἐκπέσει ἐν τῇ κοινῇ συνειδήσει, ὥστε καὶ αὐτὸς ὁ θεολόγος ὡς ἐπιστήμων νὰ εὑρίσκεται, ἐκ κακῆς πάντοτε τῆς κοινωνίας ἀντιλήψεως, εἰς μειονεκτικὴν θέσιν ἀπέναντι ἄλλων ἐπιστημόνων, ἁπλῶς καὶ μόνον διότι ἡ λέξις «θεολόγος» ἀνακαλεῖ εἰς τὴν συνείδησιν τοὺς ἀντιπροσώπους τῆς Ἐκκλησίας, οὓς κατὰ τὸ πλεῖστον ἡ κοινωνία περιφρονεῖ καὶ ἀποστρέφεται.

5. Τὸ ἐνδιαφέρον τῆς Πολιτείας διὰ τὴν θρησκευτικὴν μόρφωσιν.

Καὶ ἡ Πολιτεία δυστυχῶς οὐδέποτε ἀπέβλεψε μετ᾿ ἐνδιαφέροντος διὰ τὴν θρησκευτικὴν μόρφωσιν τῶν πολιτῶν αὐτῆς. Καταργήσασα ἀπὸ ἐτῶν πολλῶν τοὺς εἰδικοὺς τῶν θρησκευτικῶν διδασκάλους καὶ ἐμπιστευθεῖσα αὐτὰ εἰς χεῖρας μὴ εἰδικῶν, οὐχὶ δὲ σπανίως εἰς διδασκάλους, ὧν αἱ ἀρχαὶ καὶ ἡ ἠθικὴ ἥκιστα συνεβιβάζοντο πρὸς τὴν ἱερότητα τῶν τοιούτων μαθημάτων, συνετέλεσεν εἰς τὴν διακωμῴδησιν καὶ τὴν γελοιοποίησιν αὐτῶν, διότι ἐδιδάσκοντο μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ δικαιολογῆται ἡ ἐν τοῖς προγράμμασιν ἀναγεγραμμένη διὰ τὰ θρησκευτικὰ ὥρα. Οὕτω τὸ θρησκευτικὸν μαθημα ἀπώλεσε τὸ κῦρος αὐτοῦ, δύσκολον δὲ ἤδη νὰ ἐξυψωθῇ διὰ τῶν ὀλίγων θεολόγων καθηγητῶν, οὓς ὥρισεν ἡ Πολιτεία νὰ διδάσκωσι ἐν αἷς πόλεσιν ὑπάρχουσι δύο Ἑλληνικὰ σχολεῖα καὶ ἓν Γυμνάσιον!

6. Ἡ ὕλη τοῦ θρησκευτικοῦ μαθήματος.

Εἰς τὰς προειρημένας δυσχερείας, ἃς ἔχει νὰ ἀντιμετωπίσῃ ὁ διδάσκαλος θεολόγος, δυνάμεθα νὰ καταλέξωμεν καὶ αὐτὴν τὴν ὕλην

τοῦ θρησκευτικοῦ μαθήματος, ἧς ἡ ἐκλογὴ κατὰ τὸ πλεῖστον οὐ μόνον ἀκατάλληλος καὶ δύσληπτος εἶναι, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ παιδαγωγικῆς καὶ ἠθοπλαστικῆς ἀπόψεως ἐπιζημία. Οὕτω ἐν τῇ πρώτῃ τάξει τοῦ Ἑλληνικοῦ σχολείου βλέπομεν νὰ διδάσκονται οἱ παῖδες ἀντὶ τῆς Ἱστορίας τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης καὶ Ἱστορίαν τοῦ Ἰουδαϊκοῦ λαοῦ μὴ ἔχουσαν σχέσιν πρὸς τὴν Π. Δ. Ὡσαύτως διδάσκονται αἱ παρεκτροπαὶ ἱερωτάτων προσώπων ὡς ἡ ἀπάτη τοῦ Ἰακώβ, ὁ φόνος τοῦ Νομοθέτου τοῦ «οὐ φονεύσεις», ἡ πρὸς τὸν Θεὸν παρακοὴ αὐτοῦ, τὸ ἔγκλημα τοῦ Δαβίδ, ἡ πολυγαμία καὶ εἰδωλολατρία τοῦ Σολομῶντος καὶ ἐν γένει πάντα τὰ τρωτὰ τῶν μεγάλων προσωπικοτήτων τῆς θρησκείας μας. Ἔπειτα δὲ ὁ παῖς, ὁ ἄρτι ἐξελθὼν τῶν βάθρων τοῦ δημοτικοῦ σχολείου, δὲν δύναται νὰ φιλοσοφήσῃ οὐδὲ νὰ σκεφθῇ περὶ τῆς βαθμιαίας προόδου τῆς θείας ἀποκαλύψεως καὶ τῆς ἠθικότητος καὶ ζημιοῦται ἀπὸ παιδαγωγικῆς καὶ ἠθοπλαστικῆς ἀπόψεως μεγάλως, ὑποβιβαζομένων τῶν ἱερωτάτων προσώπων τῆς Π. Διαθήκης ἐν τῇ συνειδήσει αὐτοῦ, καὶ ἀσυναισθήτως πλέον μορφοῦται παρὰ τῷ ἀώρῳ τὴν ἡλικίαν παιδὶ ἡ σκέψις ὅτι αἱ παρεκτροπαὶ αἱ ἠθικαὶ εἶναί τι ἀναπόφευκτον, ἀφ᾿ οὗ εἰς αὐτὰς ὑπέπεσαν καὶ αἱ μεγάλαι θρησκευτικαὶ μορφαί, αἵτινες παρέχονται αὐτῷ ὡς ὑποδείγματα ἠθικότητος. Τὸ ἀκατάλληλον τῆς θρησκευτικῆς ὕλης τῆς διδασκομένης ἐν τοῖς σχολείοις δείκνυται καὶ ἐκ τοῦ ὅτι ὁ παῖς διδάσκεται γνώσεις ἀντιτιθεμένας πρὸς τὰ πορίσματα τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν, οὐχὶ ὡς ἀντιλήψεις τῆς τότε ἐποχῆς, ἀλλ᾿ ὡς θρησκευτικὰς γνώσεις. Οὕτω κλονίζεται ἡ πίστις αὐτοῦ, ἀντιτιθεμένη πρὸς τὴν γνῶσιν, καὶ γεννᾶται ἡ καταφρόνησις πρὸς τὸ θρησκευτικὸν μάθημα, οὗ αἱ ὑψηλαὶ γνώσεις εἰς οὐδὲν πλέον ἰσχύουσιν ὅπως διαπλάσωσι χαρακτῆρα θρησκευτικόν.

(Ἀκολουθεῖ).

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤ. ΜΟΥΣΙΚΗ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

(Συνέχεια τῆς σελ. 414).

Ἡ μουσικὴ εἰς τὰς Ἐκκλησίας τῶν Καθολικῶν καὶ τῶν Διαμαρτυρομένων.—Ἐν τῇ Δύσει ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας ἦτο ἐν χρήσει τὸ *Γρηγοριανὸν ᾆσμα,* πλῆρες σύστημα ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς

μονοφώνου, ἐχούσης ἰδιαιτέραν παρασημαντικὴν καὶ στηριζομένης, ὡς καὶ ἡ βυζαντινή, ἐπὶ ὀκτὼ ἤχων.

Ἀπὸ τοῦ ι΄ αἰῶνος ἀρχίζει ν᾿ ἀναφαίνηται ἐν τῷ μέσῳ ἀπεράντων συζητήσεων καὶ σχολαστικῶν ἐρίδων ἡ *πολυφωνία,* ἧς τοὺς νόμους καὶ τὰς μορφὰς ἀνέπτυξαν βραδέως καὶ ἔφερον εἰς μεγάλην ἀκμὴν καὶ ἄνθησιν οἱ ἐκ τῶν Κάτω Χωρῶν μουσικοί, σπουδαιότεροι τῶν ὁποίων ὑπῆρξαν ὁ ***Οκεγχάϊμ,*** ὁ ***Ἰοσκῖνος*** καὶ ὁ μέγιστος αὐτῶν ***Ὀρλάνδος Δάσσος.*** Τὸ ἔργον τούτων ἐτελειοποίησεν ὁ ***Παλλεστρίνας.***

Ὁ ***Παλλεστρίνας,*** μέγας μουσικὸς τοῦ ις΄ αἰῶνος, διερρύθμισε τὴν ἐκκλησιαστικὴν μουσικήν, περιβαλὼν τὴν ἀρχαίαν μελῳδίαν τοῦ γρηγοριανοῦ ᾄσματος μὲ φεγγοβολοῦσαν πολυφωνικὴν λαμπρότητα. Κεκτημένος εἰς τέλειον βαθμὸν τὸ θέλγητρον καὶ τὴν χάριν τοῦ Ἰταλοῦ, δὲν ἀπερροφήθη ἀπὸ τοὺς τραχεῖς καὶ ξηροὺς τύπους καὶ ἀπὸ τὴν λεπτολόγον αὐστηρότητα τῶν ἀντιστικτικῶν, ἀλλ᾿ ἀπέβλεψεν εἰς τὴν δημιουργίαν μουσικῆς μὲ διαύγειαν ἐν τῇ κινήσει τῶν φωνῶν καὶ μὲ ἔκφρασιν ἀνάλογον τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ κειμένου, ὅπερ εἶχον ἐντελῶς παραμελήσει οἱ προηγούμενοι. Ὁ Παλλεστρίνας κατέστη ὁ κλασσικὸς μουσουργὸς τοῦ καθολικοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ὕφους, διότι ἠδυνήθη νὰ καθυποτάξῃ τὴν μουσικὴν τῶν χρόνων αὐτοῦ ὑπὸ τὰς ἀπαιτήσεις τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἐνῷ ταύτας ἱκανοποίησεν, οὐδ᾿ ἐπ᾿ ἐλάχιστον ἐκείνην ἔβλαψεν. Ἐκ τῶν ἔργων τοῦ Παλλεστρίνα, ἅτινα παραμένουσι μνημειώδη, ἡ λειτουργία ἡ γνωστὴ ὡς *Messa papae Marcelli* ἀποτελεῖ τὸν κλασσικὸν τύπον τοῦ καθολικοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ὕφους, τὸ ἰδεῶδες τῆς ἀληθοῦς χορικῆς ἐν πολυφωνίᾳ λειτουργίας[1].

Ἐκτὸς τῶν δύο τούτων συστημάτων ἐμορφώθη καὶ ὑφίσταται ἐν τῇ Δυτικῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ τὸ *νεώτερον εὐρωπαϊκὸν σύστημα.*

Ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία ἐφάνη εἰς ἄκρον φιλελευθέρα εἰς τὸ ζήτημα τῆς ἐκκλησιαστ. μουσικῆς. Πᾶσα μουσική, ἥτις ἐκ τοῦ θησαυροῦ μὲν τῶν ἐκκλησιαστ. μελῶν ἀντλεῖ τὰς ὑποθέσεις, προσπαθεῖ δὲ νὰ διατηρήσῃ τὸν κύριον αὐτῶν τόνον, δύναται νὰ ὀνομασθῇ ἀλη-

---

[1] *H. A. Köstlin,* Ἱστορία τῆς μουσικῆς, μετάφρ. Ἀν. Μάλτου, Βιβλιοθήκη Μαρασλῆ σελ. 176.

θὴς καθολικὴ μουσικὴ καὶ ἐν περιπτώσει ἀκόμη, καθ' ἣν δὲν ἐποικοδομεῖ τὰς φωνὰς «alla Pallestrina», ἀλλὰ κατὰ τὸ ὕφος καὶ διὰ τῶν μέσων τῆς ἑκάστοτε τυχούσης μουσικῆς. Ἕκαστος *organiste* ἢ *Capel-Maister* ἦτο ἐλεύθερος νὰ ἐκτελῇ συνθέσεις τῆς ἐκλογῆς του, ἂν δὲ ὁ ἴδιος ἐτύγχανε καὶ συνθέτης, ἠδύνατο νὰ ἐκτελῇ τὰς ἰδικάς του συνθέσεις. Τοιουτοτρόπως ἐξηγεῖται ἡ μεγάλη ἀληθῶς ἀνάπτυξις, εἰς ἣν ἔφθασεν ἐν τῇ Δύσει ἡ ἐκκλησιαστ. μουσικὴ καὶ ἥτις ὀφείλεται κατὰ μέγιστον μέρος εἰς τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ ὀργάνου (orgue)[1] ἐν τῇ λατρείᾳ. Ἐπειδὴ ὅμως ἐσχάτως εἰς πολλὰς ἐκκλησίας οἱ διευθυνταὶ τῶν ἐκκλησιαστ. χορῶν παρεξετρέποντο καὶ δὲν ἔκαμνον διάκρισιν μεταξὺ ἐκκλησιαστ. καὶ θεατρικῆς μουσικῆς, πολλαχοῦ δὲ εἰσῆγον ὄχι μόνον κλειδοκύμβαλα καὶ ἔγχορδα ὄργανα, ἀλλὰ καὶ ὁλοκλήρους φιλαρμονικὰς εἰς τὰς ἐκκλησίας, ὁ Πάπας Πῖος ὁ Χ δι' ἐγκυκλίου του ἔθεσε μεγάλους περιορισμοὺς καὶ ἀπηγόρευσε νὰ ἐκτελῶνται συνθέσεις μὴ φέρουσαι ἐκκλησιαστ. χαρακτῆρα. Οὕτως ἀπηγορεύθη ἡ περίφημος λειτουργία τοῦ **Mercadante,** τῆς ὁποίας μόνον τὸ *Κύριε* ἐσεβάσθη ἡ παπικὴ *τσενσούρα.* Ὁ ἴδιος Πάπας συνέστησε καὶ ἐπιτροπὴν ἀπὸ διασήμους ἐκκλησιαστικοὺς συνθέτας, ἵνα ἀποκαταστήσῃ ἐν Ρώμῃ τὴν ἀρχαίαν γρηγοριανὴν μελῳδίαν καὶ διαρρυθμίσῃ ἐπὶ τὸ ἐκκλησιαστικώτερον τὴν παρεκτραπεῖσαν ἐκκλησιαστ. μουσικήν. Ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη εἶναι ἡ γνωστὴ ὑπὸ τὸν τίτλον *Commission Vaticane de chant grégorien,* τῆς ὁποίας πρόεδρος εἶναι ὁ ὀνομαστὸς σύγχρονος συνθέτης **Lorenzo Perosi,** διευθυντὴς τοῦ ἐκκλησιαστ. χοροῦ τοῦ μεγάλου ναοῦ τοῦ ἁγίου Πέτρου, ὁ νεώτερος Παλλεστρίνας τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας. Τὰ ἔργα τοῦ *Perosi,* ἐξ ὧν εἶναι γνωστὴ ἡ λειτουργία *Messa Davitica* (à tre voci d'uomo, con accompagnamento d'organo), εἶναι μεγάλης ἀξίας καὶ ἐπεβλήθησαν περισσότερον ἀπὸ τὰς παπικὰς ἐγκυκλίους εἰς τὸν

---

[1] Τὸ πρῶτον ἐκκλησιαστικὸν ὄργανον ἐστάλη ὡς δῶρον εἰς Γαλλίαν ὑπὸ τοῦ Ἕλληνος αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου τοῦ Κοπρωνύμου ἐν ἔτει 757 καὶ ἐτοποθετήθη ἐν Κομπενδίῳ. Κατὰ τὸ ὑπόδειγμα δὲ τούτου Κάρολος ὁ μέγας διέταξε νὰ κατασκευασθῇ τὸ πρῶτον γερμανικὸν ὄργανον ἐν Ἀάχεν (812). Κατὰ τὸν ι΄ δ' αἰῶνα εἶχον τοιοῦτον αἱ πόλεις Μόναχον, Φράϊσιγγεν, Ἀάχεν, Μαγδεμβοῦργον, Ἀλβερστὰτ καὶ Ἐρφοῦρτον. Ἐν Ἀγγλίᾳ δὲ κατὰ διαταγὴν τοῦ ἐπισκόπου Ἔλφεγ ἐν Οὐΐντσεστερ κατεσκευάσθη ὄργανον ἔχον 400 σύριγγας καὶ 14 φυσιτῆρας *(H. A. Köstlin,* σελ. 122).

περιορισμὸν τῶν ἀχαλινώτων μουσικῶν ἐλευθεριῶν [1]. Παρ' ὅλα ταῦτα καὶ σήμερον παρατηρεῖται μεγάλη σχετικῶς ἐλευθερία εἰς τὰς δυτικὰς ἐκκλησίας, ἰδίᾳ ἐν Γαλλίᾳ, ὅπου ἐπικρατεῖ ἡ ἀρχή, ὅτι ἡ μουσικὴ πρέπει νὰ παρακολουθῇ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ κόσμου καὶ τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς. Ἐν τούτοις ὁσάκις ᾄσματά τινα ὑπενθυμίζουσι λαϊκὰς ἢ θεατρικὰς μελῳδίας δυναμένας νὰ σκανδαλίσωσι τοὺς πιστούς, ἡ Ἐκκλησία τὰ ἀπαγορεύει. Ἐπίσης συντηρητικοὶ ἐπίσκοποι ἀπαγορεύουσι νὰ ψάλλωνται ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ᾄσματα, τὰ ὁποῖα συνέβη λόγῳ τῆς μελῳδικότητός των νὰ ἐκλαϊκευθῶσιν, ὅπως ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν Mgr Pétit ἀπηγόρευσε τὸ ᾆσμα τῶν Χριστουγέννων *Minuit chrétien*, διότι εἶχε καταντήσει πολὺ κοσμικὸν (mondain) καὶ διότι ὁ κόσμος ἔφευγεν ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν μετὰ τὴν ἐκτέλεσίν του [2].

Εἰς τὰς ἐκκλησίας τῶν Διαμαρτυρομένων ἡ ἐκκλησιαστ. μουσικὴ ἔσχε παρομοίαν ἐξέλιξιν καὶ ἀκμήν. Μεταρρυθμιστὴς αὐτῆς ὑπῆρξεν αὐτὸς οὗτος ὁ ***Λούθηρος,*** ἐκλαϊκεύσας τοὺς ὕμνους καὶ καταστήσας αὐτοὺς κτῆμα ὅλου τοῦ λαοῦ. Κατὰ τὸν Λούθηρον ἡ μούσικὴ εἶναι «*die edle Frau Musica!*» *(ἡ εὐγενὴς κυρία Μουσική!)* «*Ἐπεθύμουν,* ἔλεγε, *πάσας μὲν τὰς τέχνας, ἀλλ' ἰδίως τὴν μουσικήν, νὰ βλέπω ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ ἐκείνου, ὅστις ἔδωκε καὶ ἐδημιούργησεν αὐτήν*». Μὲ τὴν μουσικὴν αὐτὴν ἠλέκτρισε τὰ πλήθη, ἐτόνωσε τὸ θρησκευτικὸν αἴσθημα καὶ εἵλκυσε τοὺς πιστοὺς εἰς τὴν μελέτην τῆς Γραφῆς.

Ἡ ἀνάπτυξις τῆς εὐαγγελικῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ δημώδους ἐκκλησιαστ. ᾄσματος παρακολουθεῖ τὴν γενικὴν ἀνάπτυξιν τῆς μουσικῆς τέχνης, λαλεῖ τὴν μουσικὴν γλῶσσαν τῶν χρόνων αὐτῆς καὶ δὲν ἀποκρούει πάντα ἑκάστοτε ἐπισυμβαίνοντα νεωτερισμὸν ἐκ τῶν προτέρων, ἀλλ' οἰκειοποιεῖται αὐτὸν κατὰ τὸ ἀποστολικόν: «πάντα γὰρ ὑμῶν ἐστιν» [3], ἐφ' ὅσον ἀνταποκρίνεται

---

[1] Ἐπὶ τῇ βάσει τῶν γρηγοριανῶν μελῳδιῶν, ὡς εὕρηνται εἰς τὰ ἐπίσημα κείμενα τοῦ Βατικανοῦ, ἔχουν συνθέσει ὁλοκλήρους ἀκολουθίας διάφοροι μουσικοί, ἐξ ὧν ὁ Dr *Wagner*, μέλος τῆς ῥηθείσης ἐπιτροπῆς τοῦ Βατικανοῦ, τοῦ ὁποίου εἶναι γνωστὰ τὸ *Graduale romanum* (λειτουργία) καὶ τὸ *Vesperale romanum* (ἑσπερινός).

[2] Κατὰ πληροφορίας τοῦ εὐγενεστάτου φίλου *Don Mecca,* organiste τοῦ ἐν Ἀθήναις καθολικοῦ ναοῦ τοῦ ἁγ. Διονυσίου, εἰς ὃν ὀφείλω πολυτίμους πληροφορίας περὶ τῆς συγχρόνου ἐκκλησ. μουσικῆς κινήσεως.

[3] Κορινθ. Α' 3, 22.

μὲν εἰς τὸν σκοπὸν αὐτῆς, ὑποτάσσεται δὲ εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ Εὐαγγελίου.

Κατὰ ταῦτα, πᾶν μουσικὸν ὕφος, πᾶσα τεχνικὴ μορφή, συντελοῦσα εἰς τὸν σκοπὸν τῆς θείας λειτουργίας, εἰς τὴν διὰ τῆς μουσικῆς ἁρμονίας ἐποικοδόμησιν τοῦ θείου λόγου καὶ τῆς μελῳδίας τῆς κοινότητος, εἶναι ὀρθὴ καὶ δικαία [1].

Εἰς τὴν ἀναπτυχθεῖσαν ζωηρὰν κίνησιν καὶ εὐγενῆ ἅμιλλαν μεταξὺ τῶν κορυφαίων τῆς τέχνης τῆς Εὐαγγελικῆς καὶ τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας ὀφείλονται: τὰ περίφημα ***Ὀρατόρια***[2], μελοδράματα ἁγιογραφικῆς ὑποθέσεως, αἱ ***Λειτουργίαι***[3], τὰ ***Ρέκβιεμ***[4] καὶ τὰ ἄλλα εἴδη τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς φιλολογίας[5].

Ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία ὑπῆρξεν ἡ σπουδαιοτέρα κοιτὶς τῆς μουσικῆς, διὰ τὸν λόγον δὲ τοῦτον ἡ ἱερὰ μουσικὴ τῶν Καθολικῶν καὶ τῶν Διαμαρτυρομένων, φωνητικὴ καὶ ὀργανική, ἔφθασεν εἰς τὸ ἄκρον ἄωτον τῆς τελειότητος, πρὸ τῆς ὁποίας ἀποκαλύπτεται ἐν θαυμασμῷ ὁλόκληρος ὁ πεπολιτισμένος κόσμος.

Ἀλλ᾽ ἂς ρίψωμεν ἓν βλέμμα καὶ εἰς τὰς Ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας.

(Ἀκολουθεῖ) ***Κωνστ. Παπαδημητρίου.***

---

[1] *Köstlin,* ἔνθ᾽ ἀνωτ. σελ. 318-319.

[2] ***Ὀρατόρια.*** — ***Händel:*** Ὁ Μεσσίας, Ἰούδας ὁ Μακκαβαῖος. ***Joh. Seb. Bach:*** Αἱ κατὰ τὰ Εὐαγγέλια τοῦ Ματθαίου καὶ τοῦ Ἰωάννου μουσικαὶ τῶν Παθῶν (Mathäus Passion, Johannis Passion). ***Haydn:*** Αἱ τέσσαρες ἐποχαί, Ἡ Δημιουργία. ***Beethoven:*** Ὁ Χριστὸς ἐπὶ τοῦ Ὄρους τῶν Ἐλαιῶν. ***Mendelssohn:*** Ὁ Παῦλος, Ὁ Προφήτης Ἠλίας. ***Schumann:*** Παράδεισος καὶ ψυχή. ***Listz:*** Ὁ Χριστὸς κ. ἄ. ***Berlioz:*** Ὁ Μωϋσῆς ἐπὶ τοῦ Ὄρους Σινᾶ, Ἡ παιδικὴ ἡλικία τοῦ Χριστοῦ. ***Frank:*** Ἀγαλλιάσεις, Ρούθ, Ἀπολύτρωσις. ***Gounod:*** Θάνατος καὶ ζωή. ***Saint-Saëns:*** Ὁ κατακλυσμός.

[3] ***Λειτουργίαι.*** — ***Joh. Seb. Bach:*** Ἡ ἐξαισία λειτουργία εἰς σι ἔλασσον. ***Beethoven:*** Λειτουργία εἰς ντο, Λειτουργία εἰς ρε (ἢ Missa solemnis). ***Cherubini*** κ. ἄ.

[4] ***Ρέκβιεμ.*** — Τοῦ *Mozart, Cherubini, Schumann, Brahms, Berlioz, Verdi* κ. ἄ.

[5] Εἰς τὰ προγράμματα τῶν συναυλιῶν ἀπαντῶμεν συχνὰ ἔργα τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ répertoire, τὸ largo τοῦ *Händel,* τὰ chants réligieux τοῦ *Beethoven* καὶ πολλὰ ἄλλα διὰ φωνὰς καὶ ὄργανα. Ἡ ἐκτέλεσις ἑνὸς ὁρατορίου ἀπὸ πλήρη ὀρχήστραν, καλῶς κατηρτισμένην χορῳδίαν καὶ ἐκλεκτοὺς ἐκτελεστὰς (solistes) θεωρεῖται πάντοτε καλλιτεχνικὸν γεγονός.

ΜΙΚΡΑ ΑΡΘΡΑ

Ποῖος σταυρὸς εἶναι ὁ ἐλαφρότερος;

Καὶ ὅστις οὐ βαστάζει τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἔρχεται ὀπίσω μου, οὐ δύναταί μου εἶναι μαθητής.
Λουκ. ιδ΄ 27.

Ἡ παράδοσις λέγει ὅτι ἕνας προσκυνητὴς μετέβαινεν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ. Ἔφερεν ἐπὶ τῶν ὤμων τὸν σταυρόν του. Ἀλλὰ κάποτε εὕρισκεν αὐτὸν βαρύν. Δὲν παρεπονεῖτο διότι ἔφερε σταυρόν. Ὡς μαθητὴς τοῦ Χριστοῦ ἐγνώριζεν ὅτι ἦτο ἀναγκαῖος εἰς τὴν ψυχὴν καὶ εὐχάριστος εἰς τὸν Θεόν. Ἐλυπεῖτο ἐνδομύχως διὰ τὸν σταυρόν, ὁ ὁποῖος τοῦ εἶχε τύχει. Ὁ ἰδικός του ἦτο βεβαίως ὁ βαρύτερος, ὁ ὀχληρότερος ὅλων τῶν ἄλλων.

Ὁ ἥλιος ἔδυεν. Ὁ ταξειδιώτης ἄφησεν εὐχαρίστως τὸν σταυρόν του καὶ ἀπεκοιμήθη. Ἐξηκολούθει νὰ γογγύζῃ καθ᾽ ὕπνον. Ἀλλ᾽ ἰδοὺ ὁ Χριστὸς ἤκουσε τὸ παράπονόν του καὶ προσέτρεξεν. Εἰσήκουσε τὴν προσευχὴν τοῦ βεβαρημένου προσκυνητοῦ. Τὸν ἔφερεν εἰς μέγα σπήλαιον, ὅπου ὑπῆρχεν ἀνὰ ἓν δεῖγμα ὅλων τῶν σταυρῶν τῶν προωρισμένων διὰ τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ὁ Κύριος εἶπεν εἰς αὐτόν:

«Ἔκλεξον τὸν σταυρόν σου».

Μετὰ χαρᾶς ὑπήκουσεν ὁ προσκυνητής. Θέτει κατὰ σειρὰν ἐπὶ τῶν ὤμων του ὅλους τοὺς σταυρούς. Ἐπὶ τῶν ξένων ὤμων τῷ εἶχον φανῇ σχετικῶς ἐλαφροί, ἀλλ᾽ ἐπὶ τῶν ἰδικῶν του τὸ φορτίον ἦτο ἀφόρητον. Τέλος λαμβάνει ἕνα, τὸν τελευταῖον. Βεβαίως εἶναι ἀκόμη καὶ πάντοτε σταυρός, ἀλλ᾽ οὗτος εἶναι ὁ μόνος, ὁ ὁποῖος φαίνεται νὰ εἶναι κατεσκευασμένος εἰς τὸ ἀνάστημά του, ἐπίτηδες δι᾽ αὐτόν. Τὸν παρατηρεῖ ἐκ τοῦ πλησίον καὶ βλέπει ὅτι εἶναι ὁ ἰδικός του.

Ὁ κεκοπιακὼς ταξειδιώτης ἀπεικονίζει ἡμᾶς. Συχνὰ καὶ ἡμεῖς γογγύζομεν. Αἱ λύπαι τῶν ἄλλων φαίνονται εἰς ἡμᾶς σχετικῶς ἐλαφραί. Ἐὰν ὁ Θεὸς ἐπεφόρτιζεν ἡμᾶς μὲ ταύτας, θὰ μετεβάλλομεν γνώμην. Ἂς μὴ περιμένωμεν τὴν πεῖραν ταύτην διὰ νὰ γίνωμεν φρόνιμοι, ὑποτεταγμένοι, εὐχαριστημένοι μὲ τὴν τύχην ἡμῶν. Διὰ τοῦ Χριστοῦ ἂς ἐλπίζωμεν εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ. Ἂς πιστεύωμεν ὅτι Αὐτὸς γνωρίζει καλλίτερον ἀπὸ ἡμᾶς τί εἶναι καλὸν δι᾽ ἡμᾶς, καὶ ἔχοντες τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐστραμμένους πρὸς τὰ Ἄνω, πρὸς τὸν Σταυρὸν τοῦ Γολγοθᾶ, ἂς φέρωμεν μετὰ θάρρους τὸν ἰδικόν μας σταυρόν, ὁ ὁποῖος μᾶς ἔχει δοθῇ ὑπὸ μορφὴν πένθους, ἀχαριστίας ἢ ἐγκαταλείψεως.

(Ἐκ τοῦ γαλλικοῦ) Ε. Α. Κ.

ΑΝΑ ΤΟΝ ΤΥΠΟΝ

Ὁ τύπος ἐπίκουρος τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ «Σημαία» (Πειραιῶς) ἐν κυρίῳ ἄρθρῳ (11 Ἰουλίου) σχολιάζουσα τὴν τῆς Ἱ. Συνόδου ἀπόφασιν περὶ εὐσχήμου μὲν συλλήψεως τῶν ὑπὸ κατηγορίαν κληρικῶν, περιορισμοῦ δ' αὐτῶν εἰς τόπους ὑποδεικνυομένους ὑπὸ τῶν ἁρμοδίων Ἐπισκόπων, ἐπιδοκιμάζει πληρέστατα τὸ μέτρον, διότι ἡ μέχρι τοῦδε πρᾶξις τῆς Πολιτείας ἦτο λίαν ἐξευτελιστικὴ διὰ τὸν κλῆρον, ἐπιζήμιος δὲ ἠθικῶς διὰ τὴν συνείδησιν τῶν Χριστιανῶν.

Δὲν ἀρνούμεθα — ἐπιλέγει ἡ ἐφημερίς — ὅτι οὐχὶ ὀλίγοι κληρικοί μας ἐξέπεσον τοῦ ὕψους τῆς ἀποστολῆς καὶ τῆς θέσεώς των, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ σημείου τούτου μέχρι τῆς διὰ διαπομπεύσεως καὶ ἐξευτελισμοῦ τιμωρίας αὐτῶν ὑπάρχει μεγάλη διαφορὰ εἰς βάρος τοῦ γοήτρου τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Θρησκείας. Διὰ τοῦτο πιστεύομεν ὅτι ἡ παράκλησις τῆς Ἱ. Συνόδου θὰ γίνῃ ἀσμένως ἀποδεκτὴ διὰ τὴν μὴ ἐπανάληψιν ἑνὸς ἀτόπου ἐξευτελίζοντος ἡμᾶς καὶ ὡς χριστιανούς, ἀλλὰ καὶ ὡς Κράτος εἰς τὰ ὄμματα τῶν ξένων, τὰ μάλιστα δὲ ἐπιβλαβοῦς εἰς τὴν θρησκευτικὴν ὑπόστασιν ἡμῶν αὐτῶν.

Εἶναι παρήγορον ὅτι ὁ ρυθμιστὴς τῆς κοινῆς γνώμης τύπος ἔρχεται ἐπίκουρος εἰς τὰς ἀντιλήψεις τῆς Ἐκκλησίας, μετ' ἐνδιαφέροντος παρακολουθῶν τὴν ἐποικοδομητικὴν διὰ τὸ χριστιανικὸν πλήρωμα ἐργασίαν της.

Ὄχι δημοκρατικοποίησις, ἀλλ' ἑνότης.

Ὑπὸ τὸν τίτλον «Αἱ Ἑλληνικαὶ Δημοκρατίαι» ἡ «Βυζαντινὴ Ἐπιθεώρησις», ὄργανον τῶν συμφερόντων τοῦ ἀλυτρώτου Ἑλληνισμοῦ, δημοσιεύει ἐν τῷ φύλλῳ τῆς 19 Ἰουλίου κύριον ἄρθρον, ἐν ᾧ χαρακτηρίζουσα ὡς ἐπιβλαβεστάτην ἐθνικῶς τὴν ὑπό τινων ὑποστηριζομένην δημοκρατικοποίησιν τῶν ὑπὸ ξένον ζυγὸν διατελουσῶν ἑλληνικῶν χωρῶν, ὑπεραμύνεται δικαίως καὶ ὀρθῶς τῆς ἰδέας τῆς ἐθνικῆς ἑνότητος, ὡς τοῦ μόνου ἰδεώδους, πρὸς τὸ ὁποῖον δέον νὰ κατατείνουν οἱ ἀργαλέοι ἀγῶνες, τοὺς ὁποίους τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος ἀνέλαβε κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη. Ὑπὲρ τοῦ ἰδεώδους τούτου συνηγορεῖ οὐχὶ μόνον ἡ ἱστορία, ἀλλὰ καὶ ὁ ὀρθὸς λόγος. Διότι αἱ χῶραι τοῦ Ἑλληνικοῦ Βυζαντίου, ὁσονδήποτε καὶ ἂν ἐπὶ εἴκοσι καὶ πλέον αἰῶνας ἦσαν ἀπ' ἀλλήλων κεχωρισμέναι εἰς ἀνεξαρτήτους καὶ ἐνίοτε ἐχθρικὰς πρὸς ἀλλήλας Πολιτείας, πάντοτε ὅμως κατὰ τῶν ἐξωτερικῶν κινδύνων ἀντέτασσον τὴν ἑνότητα τῆς ἐθνικῆς των ἀντιλήψεως. Τὸν αὐτὸν χαρακτῆρα τῆς ἑνότητος ἐτήρησαν καὶ ὑπὸ τὸν Ρωμαϊκὸν ζυγόν, μόνον δ' ἐκ τῆς τοιαύτης συνειδήσεως ἀνέθορεν

ἡ ἡνωμένη Ἑλληνικὴ Αὐτοκρατορία τοῦ Βυζαντίου, ὑπὸ δὲ τὸν τουρκικὸν ζυγὸν διεκρίθη ἀκόμη τελειότερον ὁ ἑνιαῖος ἐθνικὸς χαρακτὴρ τῶν ἑλληνικῶν χωρῶν ἐν τῇ ἀντιλήψει τῶν τε δουλευόντων καὶ τῶν τυράννων.

Ποία λοιπόν — ἐπάγεται ὁ ἀρθρογράφος — ὑφίσταται ἀνάγκη ὅπως εἰς τμήματα τῆς ἑλληνικῆς ταύτης ὁλότητος κατ᾽ ἀναπόλησιν τῶν ἀρχαιοτάτων αὐτῶν ὀνομάτων ἐπιζητηθῇ νὰ δοθῇ ἴδιον πολίτευμα, δημοκρατικὸν ἤ τι ἄλλο, ἐπὶ συντριβῇ, ἔστω καὶ προσωρινῇ, τῶν δεσμῶν τῆς ἀδιασπάστου ἑνότητος; Δὲν θ᾽ ἀπετέλει τοῦτο ὄλεθρον ἐθνικὸν ἀπέναντι τῶν συγχρόνων μεγάλων ἐθνικῶν ὄγκων, ἐν οἷς συσσωματοῦνται αἱ μέγισται τῶν φυλῶν τῆς γῆς πρὸς ἀποτελεσματικὴν ἀντίδρασιν κατὰ τῶν ἐπιβουλευομένων τὴν ἐθνικὴν καὶ οἰκονομικὴν αὐτῶν ἐξέλιξιν ἐξωτερικῶν ἐχθρῶν;... Μὴ ἀδικήσωμεν τὸ διατηρηθὲν ἀπὸ τοῦ 1453 ὑπὸ τὸν τουρκικὸν ζυγὸν ἑνιαῖον καὶ ἀδιάσπαστον ἐθνικὸν ἡμῶν οἰκοδόμημα, κατατέμνοντες αὐτὸ εἰς χωριστὰς ἀπ᾽ ἀλλήλων μοίρας, ὡς ἄλλοι ἔκγονοι κληρονομηθέντος ἀνδρός, οἵτινες λησμονήσαντες τοὺς πρὸς ἀλλήλους δεσμοὺς αἵματος, ἐπιζητοῦσιν εἰς ἰδιαίτερον ἕκαστος τμῆμα τῆς πατρικῆς οἰκίας νὰ ἀναπτύξωσι τὰ ἴδια ἑαυτῶν προσόντα πρὸς ὠφέλειαν ἑαυτῶν καὶ τοῦ ἰδιαιτέρου αὐτῶν οἴκου. Εἶναι ἀξίωμα τῆς ἀνθρωπίνης ἐπιστήμης, ὅτι οἱ ὀργανισμοὶ ἀνθίστανται εἰς τὰς ἔξωθεν ἐπηρείας, ὅταν εἶναι συμπαγέστεροι καὶ μεγαλείτεροι, καὶ τὰ ἐκ τῆς ἱστορίας δὲ διδάγματα ἐπιβάλλουσιν εἰς ἡμᾶς νὰ ἐπιζητήσωμεν τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν ἀποκατάστασιν ἐν τῇ ἑνιαίᾳ ὁλότητι ἁπασῶν τῶν χωρῶν, αἵτινες ἀπ᾽ ἀρχαιοτάτων χρόνων ὑπῆρξαν καὶ μέχρι σήμερον ἔμειναν ἑλληνικαί, ὑπὸ τὰς πτέρυγας τοῦ δικεφάλου ἀετοῦ τοῦ Ἑλληνικοῦ Βυζαντίου.... Ὥστε ***μία μόνη ὑπάρχει διὰ τὸ ἔθνος σωτηρία, καὶ διὰ τὴν Θράκην καὶ διὰ τὸν Πόντον καὶ δι᾽ οἱανδήποτε ἄλλην ἀλύτρωτον ἑλληνικὴν χώραν: ν᾽ ἀποτελέσῃ αὕτη ἀναπόσπαστον μέρος τοῦ ἑνιαίου συνόλου τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς.*** Αὐτὸ ἀπαιτεῖ ἡ δικαιοσύνη τῶν αἰώνων. Αὐτὸ κατ᾽ ἀδήριτον ἀνάγκην θὰ ὑπαγορεύσωσιν εἰς τὸ μέλλον συνέδριον τῆς εἰρήνης τὰ δικαιώματα τῶν χωρῶν τούτων. Πᾶσα λύσις ἀντίθετος πρὸς αὐτὴν θὰ διέσπα τὴν ἀδιάσπαστον ἑλληνικὴν ἑνότητα καὶ θὰ ἀπέβαινεν εἰς ὄλεθρον τῶν κατὰ μέρη ἑλληνικῶν χωρῶν. Πᾶσα τοιαύτη λύσις θὰ ἀπετέλει ἀδίκημα πρὸς τὴν ἱστορίαν καὶ ἀδίκημα πρὸς τὴν εὐγενεστέραν τοῦ κόσμου φυλήν, τὴν ἑλληνικήν.

ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἐκκλησιαστικά.

Ἱερὰ Σύνοδος. — *Συνεδρία τῆς 11 Ἰουλίου.* — Ἐπὶ τῇ ἁρμοδίως διαβιβασθείσῃ διὰ τοῦ Ἁγίου Χαλκίδος αἰτήσει τοῦ ἱερομονάχου τῆς Μονῆς Μακρυμάλλης Σιλβέστρου Μαρκαντωνάτου καταδικασθέντος εἰς διετῆ φυλάκισιν καὶ ἐκτίνοντος τὴν ποινὴν αὐτοῦ ἐν ταῖς κοιναῖς ποινικαῖς φυλακαῖς, ὅπως συνῳδὰ τῷ νόμῳ ἐκτίσῃ τὸ ὑπόλοιπον τῆς ποινῆς του ἔν τινι Μονῇ ἡ Ἱ. Σ. ἀπεφάσισεν ὅπως διαβιβάσῃ τὴν αἴτησιν ταύτην εἰς τὸ Ὑπουργεῖον μετὰ τῆς παρακλήσεως πρὸς ἐνέργειαν τῶν δεόντων.

— Ἐπετράπη ἡ ἐγγραφὴ εἰς τὴν ἱ. μονὴν ἐπάνω Χρέπας τοῦ ἁγιορείτου μοναχοῦ Διον. Τσούγγα.

— Ἐνεκρίθησαν διάφοροι γάμοι ς´ βαθμοῦ ἐξ αἵματος, ε´ ἐξ ἀγχιστείας, γ´ ἐξ ἁγίου βαπτίσματος καὶ β´ ἐκ πλαγίου.

Συνεδρία τῆς 18 Ἰουλίου. — Δὲν ἐγένετο δεκτὴ αἴτησις τοῦ ἀρχιμ. Εὐγεν. Εὐγενίδου περὶ διορισμοῦ αὐτοῦ ὡς ἱερέως ἐν τῷ στρατῷ, ἅτε μὴ ἔχοντος τἀναγκαῖα προσόντα.

— Ἐπετράπη αἰτήσει τοῦ ἡγουμενοσυμβουλίου τῆς μονῆς Βαρσῶν ἡ χει-

ροτονία εἰς διάκονον τοῦ μοναχοῦ Νεοφύτου Κολοφωκίτη.

— Ἐπὶ τῇ αἰτήσει τῆς ἐπισκ. Ἐπιτροπείας Μαντινείας ὅπως ἐπιτραπῇ εἰς αὐτὴν νὰ ἐπιβάλλῃ τοῖς κληρικοῖς τῆς ἐπαρχίας ποινὰς ἐλαφρὰς εἴτε ἀπ᾿ εὐθείας εἴτε διὰ τοῦ ἐπισκ. δικαστηρίου, ἡ Ἱ. Σ. ἀπεφήνατο ὅτι ἡ ἐπισκ. Ἐπιτροπεία δὲν δύναται ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει νὰ ἐπιβάλλῃ ἀπ᾿ εὐθείας ποινὰς εἰς κληρικοὺς ἄνευ τῆς ἀναγκαίας διαδικασίας, καὶ ὅτι διὰ πᾶν παράπτωμα κληρικοῦ δέον νὰ ἐνεργηθῇ πρότερον κατ᾿ αὐτοῦ τακτικὴ ἀνάκρισις, διατασσομένη καὶ αὐτὴ ὑπὸ τῆς Ἱ. Συνόδου, πρὸς ἣν δέον νὰ ἀποστέλληται πᾶσα μήνυσις ἵνα ἐκτιμᾶται ἡ σοβαρότης αὐτῆς καὶ ἀποφασίζηται ἡ ἐνέργεια ἢ μὴ ἀνακρίσεων, ἵνα ἐπακολουθήσῃ ἔπειτα ἡ δίκη, ἐνώπιον τῆς Συνόδου μὲν ἐπὶ ἐγκλήματος συνεπαγομένου τὴν ποινὴν τῆς καθαιρέσεως, ἐνώπιον τοῦ ἐπισκοπ. δικαστηρίου δὲ ἐπὶ ἐλαφροτέρων περιπτώσεων.

— Ἐνεκρίθη ἡ μετεγγραφὴ τοῦ μοναχοῦ Ἐπάνω Χρέπας Μαντινείας Εὐθυμίου Κοσκολοῦ εἰς τὴν μονὴν τοῦ Τιμίου Προδόμου τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας.

— Ἐπὶ τῇ διὰ τῆς ἐπισκοπ. Ἐπιτροπείας Κεφαλληνίας αἰτήσει τῶν μοναχῶν Λαζ. Λαμπάτου καὶ Γαβρ. Παπαδάτου παρακαλούντων ὅπως μὴ ἐπιμείνῃ ἡ Ἱ. Σ. εἰς τὴν προγενεστέραν αὐτῆς περὶ ἐπιστροφῆς των εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος ἀπόφασιν, ἡ Ἱ. Σ. ἀπεφάσισεν ὅπως διαταχθῶσιν οὗτοι καὶ αὖθις ἵνα ἐπιστρέψωσιν ἀπροφασίστως εἰς τὰς μονὰς τῆς μετανοίας των.

— Ἀναγνωσθείσης ἀναφορᾶς τῆς ἐπισκοπ. Ἐπιτροπείας Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας δικαιολογουμένης καὶ αἰτουμένης συγγνώμην διὰ τὴν ἀντικατάστασιν του ἐπισκ. ἐπιτρόπου Αἰγίου, καταγγελλούσης δὲ ὅτι τὸ τρίτον μέλος αὐτῆς Ν. Καλυβιώτης ἀπέσχεν ἤδη τριῶν συνεδρίων τῆς Ἐπιτροπείας, ἡ Ἱ. Σ. ἀπεφήνατο ὅτι ἀκυροῖ μὲν τὴν ἀντικατάστασιν τοῦ ἐπισκ. ἐπιτρόπου Αἰγίου, παραγγέλλει δ᾿ ὅπως κληθῇ ὁ Ν. Καλυβιώτης ἵνα ὑποβάλῃ ἔγγραφον ἀπολογίαν εἰς τὴν Ἱ Σύνοδον.

— Τοῦ γεν. ἐκκλησ. Ταμείου ἀναγγείλαντος ὅτι ὁ προσωρινὸς ἡγούμενος Βελανιδιᾶς ἐξώφλησε τὴν πρὸς αὐτὸ ὀφειλήν του, τῆς δ᾿ ἐπισκοπ. Ἐπιτροπείας Μεσσηνίας ἀφ᾿ ἑτέρου διαβιβασάσης καὶ αὖθις παραιτήσεις τῶν δύο συμβούλων τῆς μονῆς ταύτης, ἡ Ἱ. Σ. ἀπεφάσισεν ὅπως διορίσῃ κατὰ μετάπεμψιν συμβούλους τῆς μονῆς ταύτης, καὶ ἐνετείλατο τῇ ἐπισκ. Ἐπιτροπείᾳ Μεσσηνίας ὅπως προτείνῃ πρὸς τοῦτο ἀνὰ ἕνα μοναχὸν ἐκ τῶν μονῶν Βουλκάνου καὶ Δημιόβης, διατάξῃ δὲ τακτικὰς ἀνακρίσεις κατὰ τῶν ἀπειθούντων μοναχῶν πρὸς ἐπιβολὴν τῆς πειθαρχίας καὶ τῆς ἡσυχίας ἐν τῇ προειρημένῃ μονῇ.

— Ἐπετράπη ἐπιεικῶς ἡ τέλεσις τοῦ γάμου τοῦ ἐκ Λακωνίας Θεοδ. Κρυλούρη μετὰ τῆς Κυράνης Λύκου, συγγενῶν δ' βαθμοῦ ἐξ ἁγίου βαπτίσματος.

† *Πρῴην Ἠλείας Δαμασκηνός.* — Τῇ παρελθούσῃ ἑβδομάδι ἐξεδήμησε πρὸς Κύριον νοσηλευόμενος ἐν τῷ νοσοκομείῳ «Εὐαγγελισμὸς» ὁ Ἐπίσκοπος πρῴην Ἠλείας Δαμασκηνός. Γεννηθεὶς ἐν Φελόῃ τῆς ἐπαρχίας Καλαβρύτων, κατ᾿ ἀρχὰς μὲν προσελήφθη ὡς δόκιμος ἐν τῇ παρὰ τῇ Αἰγιαλείᾳ μονῇ τῶν Ταξιαρχῶν ἐν ᾗ καὶ τὰ πρῶτα γράμματα ἐδιδάχθη, εἶτα δ᾿ ἐχειροτονήθη διάκονος ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου Ὕδρας καὶ Σπετσῶν Νεοφύτου. Ἀποπερατώσας τὰς γυμνασιακάς του σπουδὰς ἐν τῷ Γυμνασίῳ Πειραιῶς, ἔνθα διηκόνει ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἁγ. Νικολάου, ἐσυνέχισε μετὰ ταῦτα τὰς σπουδάς του ἐν τῇ Θεολογ. Σχολῇ τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου, ἅμα δ᾿ ἀποφοιτήσας αὐτῆς διωρίσθη προϊστάμενος τῆς ἐν Μονάχῳ Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας, ἔνθα παρέμεινεν ἐπὶ δεκαετίαν, τὴν ἐκεῖ παραμονὴν χρησιμοποιήσας εἰς φιλολογικὰς πανεπιστημιακὰς σπουδάς. Ἀπὸ τοῦ Μονάχου μετετέθη εἰς τὴν διακονίαν τοῦ ἐν Βιέννῃ Ἑλληνικοῦ ναοῦ, μετὰ δωδεκαετῆ δ᾿ ἐφημερίαν ἐξελέγη Ἐπίσκοπος Ἠλείας. Ἀναμιχθεὶς ἐσχάτως εἰς τὰ τοῦ γνωστοῦ ἀναθέματος ἐκρίθη ἔνοχος ὑπὸ τοῦ Ἀνωτάτου Ἐκκλησ. Δικαστηρίου καὶ κατεδικάσθη εἰς ἔκπτωσιν ἀπὸ τοῦ ἐπισκοπικοῦ του θρόνου καὶ εἰς τριετῆ ἀργίαν.

Ἡ ἐπὶ τῷ μεταστάντι νεκρώσιμος ἀκολουθία ἐψάλη σεμνοπρεπέστατα ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τοῦ ἁγ. Γεωργίου Καρύτσῃ χοροστατοῦντος τοῦ Σεβ. Ἐπισκόπου Θήρας κ. Ἀγαθαγγέλου.

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ: Ἀθηνῶν δρχ. 10, Ἐπαρχιῶν δρχ. 12, Ἐξωτερικοῦ δρχ. 15. Ἕκαστον τεῦχος δρχ. 0.35.

Γραφεῖα ἐν τῇ ἱ. Μητροπόλει Ἀθηνῶν.

Διευθυντὴς ΧΑΡΙΛ. Ι. ΠΑΠΑΙΩΑΝΝΟΥ